

Események, rendezvények

geoTEA előadássorozat

A Szegedi Tudományegyetem Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszéke és a Magyarhoni Földtani Társulat Alföldi Területi Szervezete geoTEA címmel előadássorozatot indított minden második hét hétfőjén, 16 órai kezdettel az Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszék Grasselly termében (6722 Szeged Egyetem u. 2., I. em.). Az ettől eltérő kezdési időpontot és helyszínt előre jelezzük. A részletes program elérhető a tanszék honlapján:

<http://www.sci.u-szeged.hu/asvanytan>.

ZSIGMONDY Béla (1848–1916) mellszobrának avatása Szegeden

Szeged város közgyűlése úgy határozott, hogy a tereket otthonossá, széppé varázsolják, ugyanakkor minden teret jellegzetessé, kívántak tenni. Megújult a Szent István tér is, amelyre igaz, hogy „Új európai városközpont született”. Itt 1904 óta áll a település egyik büszkesége, a ZIELINSKI Szilárd által tervezett víztorony. A tér teljes egészében újjáépült és 3 évvel ezelőtt döntötték el, hogy a víztorony köré a város életében jelentős alkotást felmutató 7 személy szobrából mérnök-panteont alakítanak ki. A szoborcsoport tagjai: ZIELINSKI Szilárd, a vasbeton építészet meghonosítója, PÁLFY-BUDINSZKY Endre városi főmérnök, MAGYAR Ede építész, KORB Flóris építőművész, TÓTH Mihály városi főmérnök, FEKETEHAZY János hídpépítő mérnök és ZSIGMONDY Béla vízépítő mérnök.

A hetedik szobrot, amelyet a szegedi első artézi kút létesítójéről, ZSIGMONDY Béla vízépítő mérnökről TÓTH Sándor szegedi szobrászművész készített 2009. szeptember 18-án avatták fel ünnepélyes keretek között.

Az avatóünnepséget CSÁSZÁR Angéla színművész előadásában Ady és Márai egy-egy verse indította, majd SOLYMOS László alpolgármester köszöntötte a megjelenteket. Az avatóbeszédet DOBOS Irma mondta el, majd SOLYMOS Lászlóval leleplezte a szobrot. Először a város, a mérnöki kamara és a vízmű tisztelgett koszorúval, majd a Magyar Hidrológiai Társaság nevében ANDÓ Mihály főmérnök és DOBOS Irma, a Magyarhoni Földtani Társulat nevében pedig BOGNÁR Ferencné koszorúzott. Az avatáson a Városi Koncertfűvös Zenekar is közreműködött.

DOBOS Irma

Dunán-inneni PhD műhelytábor Szarvas, 2009. október 2–4.

A tábor célja a fiatal kutató hallgatók szakmai kapcsolatainak bővítése, vitakészségük fejlesztése volt, egy kellemes helyen eltöltött hétvége keretében. A szállásköltséget a Debreceni Egyetem, miskolci résztvevők utazási költségeit a Mikovinyi Sámuel Doktori Iskola állta.

A Miskolci Egyetem Földtudományi Doktori Iskola részéről 10 PhD hallgató, a karról további két, tanszéki kutatásokban részt vevő BSC alapszakos hallgató vett részt, a Debreceni Egyetemről érkező hallgatók száma 15 fő volt. A konferencián az ME részéről FÖLDESSY János egyetemi tanár és ZAJZON Norbert tudományos munkatárs, a Debreceni Egyetem részéről LÓKI József egyetemi tanár és RÓZSA Péter egyetemi docens vett részt.

Október 2-án pénteken LÓKI és FÖLDESSY professzorok megtartták be a két résztvevő doktori iskola tevékenységét. Ezt követően DEMETER GÁBOR (DE) és ZAJZON Norbert (ME) adott életrajzi képet a PhD felkészülésről, kutatóvá válásról.

Október 3-án szombaton a PhD hallgatók számoltak be kutatásaikról.

A tábor alatt szóba került a vízitelep profilja és fejlesztése is. A korábbi tulajdonos (jelenleg használó) a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, mindig előtérben tartotta a nevelési szempontokat. (SCHEIBERT Ferenc főiskolai docens ilyen irányú több évtizedes fáradozására és a Körlánc program kidolgozására kell gondolnunk.) Jelen viszonyok között a Debreceni Egyetem TTK Földtudományi Intézete hivatott arra, hogy a DE-TEK tulajdonában lévő szarvasi vízitelep összes pedagógiai célú programjának elvi-módszertani irányítója legyen. Minden tábori programban komoly környezetvédelmi, tájvédelmi célokra és feladatokra kell megfogalmazni és megvalósítani.

A szarvasi vízitelepen megvalósítható lenne egy 30-50 fő befogadására alkalmas konferenciaterem, s néhány hálószoza létesítése, melynek tervdokumentációja elkészült. A DE-TEK vezetőinek összefogása szükséges a tervek megvalósításához. A résztvevők úgy búcsúztak el egymástól, hogy jövőre ugyanitt, akár nagyobb létszámban, több napon, több intézmény részvételével találkoznának. A II. Szarvasi Kutatói Műhelytáborban.

A következő PhD tábor 2009 első félévében a Miskolci Egyetem rendezi a telkibányai terepi oktatóparkban. Javasoljuk mindkét doktori iskolának a rendezvény rendszeressé tételét, és esetleges bővítését más egyetemek bevonásával.

A résztvevők köszönetüket fejezik ki a támogató doktori iskoláknak.

Köszönjük a Szarvasi Óvó- és Tanítóképző Főiskola dékánjának, LIPCSEY Imre úrnak, hogy a konferencia számára megfelelő előadótermet biztosított.

FÖLDESSY János
intézet igazgató egyetemi tanár
Miskolci Egyetem MFK AFI

LÓKI József
tanszékvezető egyetemi tanár
Debreceni Egyetem TTK

NÁDASI Lajos
főiskolai docens
Kölcsey Ferenc RTKF

3. Földtudományi Diákkonferencia Miskolc, 2009. november 6–7.

A konferencia megrendezésére az „A Föld bolygó nemzetközi éve” eseménysorozat keretében került sor, a középiskolások számára, földtudományi témakörben zajlott. A főszervező hagyományosan HARTAI Éva volt. A konferencián 4 felkért előadó és 22 diák vagy diákcsoport tartott előadást.

Eredmények:*A. szekció: Energia, környezetvédelem**1. díj, az MTA Szádeczky-Kardoss Elemér Alapítvány 2. díja*

ANDA Géza Pál, MADARÁSZ Emese (Bibó István Gimnázium, Kiskunhalas): A fényszennyezés hatásai

2. díj

BERKI Borbála, KASZPER Blanka, VALKONY Csenge (Karolina Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Diákotthon, Szeged): Napenergia népszerűsítése a Karolina Iskolában

3. díj

NAGYHÁZI Ádám (Eötvös József Gimnázium, Tata): Megújuló energiaforrások

A Szélenergia Társaság különdíja

BÓDI Dorina, NÉMETH Veronika (Tinódi Sebestyén Gimnázium és Idegenforgalmi Vendéglátói Szakképző Iskola, Sárvár): Sárvár megújuló energiaforrásai

*B. szekció: Közvetlen, földtan, csillagászat**1. díj, az MTA Szádeczky-Kardoss Elemér Alapítvány 1. díja*

FARSANG István (Selye János Gimnázium, Révkomárom): A Cseres-hegységbeli Bucsony-Bolgáromi vulkanikus komplexum ásványtani jellemzése

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karának különdíja

PAPP Enikő Ivett (Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola, Salgótarján): Üregek (fatörzslenyomatok) az Ipoly mentén

2. díj, közönségdíj

JUHÁSZ Ákos, SURÁNYI Dániel (Varga Katalin Gimnázium, Szolnok): Napfoltok és a Földre gyakorolt hatásuk

3. díj

BLUM Diána Blanka, RÁCZ Tamás, MOLNÁR Dániel (Pécsi Tudományegyetem Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola, Pécs): A hidrovulkanizmus bizonyítékai a Bakony–Balaton-felvidék területén

*C. szekció: Meteorológia, hidrológia, hidrogeológia**1. díj, Az MTA Szádeczky-Kardoss Elemér Alapítvány 3. díja*

OTTMÁR Bálint (Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola, Salgótarján): Kutak az Ipoly mentén

2. díj, A Magyar Meteorológiai Társaság különdíja

MARSCHALL Bence (Eötvös József Gimnázium, Tata): Ciklonok fizikája

3. díj

FAZEKAS Márton (Eötvös József Gimnázium, Tata): Egy vértessaljai község vizei

Személyi hírek

M. TÓTH Tivadar 2009. szeptember 30-án sikeresen megvédte az MTA doktora címre benyújtott „Repedezett, metamorf fluidumtárolók az Alföld aljzatában” című értekezését.

A Magyar Tudományos Akadémia elnökének előterjesztésére, SÓLYOM László köztársasági elnök által adományozott Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemkereszt kitüntetések átadására került sor 2009. augusztus 19-én, az MTA székház Kistermében, ahol a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés

vehette át *BREZSNYÁNSZKY Károly*, a Magyar Állami Földtani Intézet tudományos főmunkatársa, és nyugalmazott igazgatója, a földtani kutatásban több mint 40 éven keresztül végzett munkájáért, a Magyar Állami Földtani Intézet évtizedes, kiemelkedő eredményeket felmutató vezetéséért, a Föld Bolygó Nemzetközi Éve szellemiségének hatékony terjesztéséért, valamint *NAGY Béla*, az MTA Titkársága Földtudományok Osztálya Titkársága nyugalmazott osztályvezetője, kiváló tudományos szervezői munkájáért, elsősorban az MTA Földtudományok Osztályának tudományos titkáráként végzett lelkiismeretes és eredményes tevékenységéért. A kitüntetéshez gratulálunk!

A Magyarhoni Földtani Társulat elnöksége döntött a Földtani Közlöny főszerkesztőjének és technikai szerkesztőjének személyéről. A Földtani Közlöny főszerkesztője a 2009–2012. periódusban: *CSÁSZÁR Géza*, a műszaki szerkesztők: *PIROS Olga* és *SIMONYI Dezső*.

A területi szervezetek és szakosztályok 2009–2012-re megválasztott vezetői**Területi Szervezetek**

Alföldi Területi Szervezet

Elnök: M. TÓTH Tivadar Titkár: KOVÁCS Gábor

Budapesti Területi Szervezet

Elnök: BUDAI Tamás Titkár: KOROKNAI Balázs

Dél-Dunántúli Területi Szervezet

még nem volt tisztújítás

Észak-Magyarországi Területi Szervezet

Elnök: FÖLDESSY János Titkár: KISS Péter

Közép- és Észak-Dunántúli Területi Szervezet

Elnök: FUTÓ János Titkár: RAUCSIK Béla

Szakosztályok

Agyagásványtani Szakosztály

Elnök: SZENDREI Géza Titkár: NÉMETH Tibor

Általános Földtani Szakosztály

Elnök: BUDAI Tamás Titkár: KOROKNAI Balázs

Ásványtan-Geokémiai Szakosztály

Elnök: DOBOSI Gábor Titkár: PAPP Gábor

Geomatematikai és Számítástechnikai Szakosztály

Elnök: GEIGER János Titkár: KOVÁCS József

Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály

Elnök: TÖRÖK Ákos Titkár: KÓVÁRINÉ GULYÁS Erzsébet

Oktatási és Közművelődési Szakosztály

Elnök: HARTAI Éva Titkár: NÉMETH Norbert

Őslénytani-Rétegtani Szakosztály

Elnök: DULAI Alfréd Titkár: ÓSI Attila

Tudománytörténeti Szakosztály

Elnök: TÓTH Álmos Titkár: PAPP Péter

Elhunyt tagtársaink

Mély megrendüléssel tudatjuk Önökkel/Veletek, hogy drága szerettünk, *HEMMERTNÉ DR. PATZKÓ Ágnes* gyors lefolyású súlyos betegségben 71 éves korában váratlanul elhunyt.

Szomorú szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy *DR. ORAVECZ János* 2009. szeptember 27-én, 74

éves korában, boldog házasságának 49. évében rövid szenvedés után elhunyt.

Szomorúan tudatjuk, hogy *DR. SZENTIRMAI István* tagtársunk 2009. október 22-én elhunyt.

Szomorúan tudatjuk, hogy *MITÓK Béla* 95 éves korában elhunyt.

Emléük szívünkben és munkáikban tovább él!

Könyvismertetés

BÁRDOSY György:

The Halimba Malom-völgy bauxite deposit. — A halimbai Malom-völgy bauxit-előfordulás című új könyvéről

BÁRDOSY György 2007-ben megjelent, „A halimbai bauxit-előfordulás” című könyve után, várható volt, hogy a szerző hamarosan egy kapcsolódó munkával áll a szakközönség elé. Ezt annál is inkább előre jelezhető volt, mert egyrészt a Halimba térségében és környezetében található bauxit-előfordulások egymással összefüggésben vannak, másrészt a malom-völgyi bauxit-lelőhelyről korábban még nem jelent meg átfogó jellegű monográfia.

A könyv — miképpen a korábbi munka is — A4-es formátumban készült, terjedelme 88 oldal. A kötet a tanulmányt angol és magyar nyelven tartalmazza, az ábrák az angol nyelvű részben, angol és magyar felirattal láthatók. A 43 db ábrából egy színes, a többi fekete-fehér, illetőleg szürkeárnyalatos kivitelű. A szöveg közötti fényképek száma 4 darab, míg a Mellékletben további 21 fekete-fehér fotó látható. A 20 db táblázat mind az angol, mind a magyar nyelvű szövegben megtalálható. Az ábrák és a fotók szép kiállításúak és jól olvashatóak. A könyvhöz a mellékletek rész előtt másfél oldalnyi irodalomjegyzéket csatolt a szerző.

BÁRDOSY akadémikus új könyve két szempontból is úttörő munkának számít. Egyrészt azért, mert ez az első átfogó jellegű monográfia a malom-völgyi bauxit-előfordulásról, másrészt azért, mert olyan geomatematikai módszerekkel történt feldolgozási eredményeket is közöl, amelyeket a vizsgált területről korábban még nem publikált senki.

A könyv, felépítését tekintve, négy fontos részre tagolódik. Az első a *Kutatástörténeti* rész, a második a *Földtani* rész, a harmadik az *Értékelő* rész, és végül a negyedik, a *Következtetések* rész.

A viszonylag rövid *Kutatástörténeti* rész két szempontból is érdekes. Egyrészt azért, mert megismerhetjük belőle a hosszú ideig tartó és számos megszakítással tarkított kutatástörténetet, másrészt képet kapunk arról, miként változik meg egy lelőhely megítélése, a feldolgozási technológia fejlődésével.

A *Földtani* részben a fedő- és fekküépződményekről, a bauxit-test méreteiről, a tektonikai felépítésről, a szedimentológiai és közettani sajátosságokról, a bauxittest járulékos kémiai komponenseiről, a nyomelemekről, az ásványtani felépítésről ad áttekintést a szerző.

Kiemelkedően fontosnak tartom az *Értékelő* részben olvasható geomatematikai feldolgozási eredményeket, melyek képileg a 7–9., a 15–25. ábrákon jelennek meg. Külön névumot képvisel „A fő és járulékos komponensek összefüggései” alfejezet, melyben a fuzzy-elmélet, a klaszterezés és a hagyományos korrelációs számítás felhasználásával kapott eredmények olvashatók.

A könyv *Következtetések* része, amelyhez „Az előfordulás továbbkutatásnak lehetőségei” című, alig negyedoldálny alfejezet is hozzászámítandó, egyrészt útmutató a jövő bauxitkutatóinak,

másrészt összefoglalását adja a könyvben részletezett feldolgozási és dokumentációs munkának.

Mindent összevetve, jó szívvel ajánlom BÁRDOSY akadémikusnak ezt az új könyvét is, minden hazai és külföldi szakembernek, abban a reményben, hogy a jövő generáció is fontosnak tartja majd a földtani tudományok fejlesztését és a matematikai módszerek egyre szélesebb körű alkalmazását a földtanban.

FÜST Antal

SCHUEER Gyula:

Forrásmészkövek és a lemeztektonika

SCHUEER Gyula szenior geológus, a földtudomány kandidátusa, 1951-ben kezdődött szakmai pályafutása során rengeteg energiát, időt és pénzt befektetve, felelősségteljes urbán geológusi hivatalos munkája mellett a hazai és a Föld öt kontinensén előforduló külföldi fiatal édesvízi mész- és egyéb (hév)forrás-üledékek kiváló szakértőjévé kepezte magát. Fáradságot nem kímélve felkereste Észak- és Dél-Amerika, Afrika, Európa, Oroszország, Kína, Új-Zéland stb. leghíresebb és földtani szempontból legérdekesebb előfordulásait, rendszeresen dokumentálta azokat hidrogeológiai szempontból, szorgalmasan gyűjtve eközben a helyszínen és a szakkönyvtárakban is a vonatkozó irodalmi adatokat. Az így szerzett ismereteiről nagyszámú publikációt közölt, elsősorban a Hidrológiai Közleményben, a Hidrológiai Tájékoztatóban, a Földrajzi Közleményekben és a Földtani Közleményben. Ezeket túlmenően szakmai eredményeiről a közelmúltban (2001–2004) három, saját kiadású, sajnálatosan nagyon kis példányszámú, de a Magyar Állami Földtani Intézet könyvtárában és egyéb szakkönyvtárakban is elérhető, színvonalas könyvben számolt be. Folytatva ezirányú szakmai munkálkodását 2009-ben negyedik, ugyancsak saját kiadású könyvét is elkészítette „*Forrásmészkövek és a lemeztektonika*” címmel. Könyve bevezetőjében tájékoztatja az olvasót, hogy az tulajdonképpen olyan cikkgyűjtemény, amelynek jelentős része már megjelent Magyarországon a Hidrológiai Közleményben, illetve a Hidrológiai Tájékoztatóban, de ott terjedelmi, illetve technikai okokból az anyaghoz tartozó fotó- és ábraanyagok jószerivel az egészét ki kellett hagynia. Ezt ebben a kötetben bővegesen pótolta.

Most kiadásra került könyvében hat terület — Yunnan (Kína), Szlovákia, Danakil-depresszió (Etiópia), Afar-mélyföld (Dzsi-butí), Tirtapur, Manszovár (Tibet) — hévforrásait és forráslerakódásait mutatja be. Ezek közül — Kárpát-medencei helyzetének megfelelően a szlovákiai hévforrások tevékenysége már lecsengő félben van, miként az itt nem tárgyalt magyarországiaké is — a többiek azonban tektonikailag olyan aktív zónákhoz kötődnek, amelyek ma is nagyon erőteljes forrásműködést váltanak ki. Különösen vonatkozik ez az északkelet-afrikai területekre, amelyek forrásai és azok üledékei változatosságukkal, nagyon magas hőmérsékletükkel a Földön egyedülállóan minősülnek.

Az A/4 méretű könyv összesen 156 oldal terjedelmű. Ebből 102 oldalt teszi ki a szöveg 39 db ábrával és a 7 db táblázattal. A további 54 oldalt a 110 db, túlnyomórészt 10–15 cm, néhány esetben 15×21 cm-es méretű, színes, színvonalas fotó foglalja el. Összességében véve így kiváló bemutatást kap az olvasó ezekről a túlnyomórészt nehezen, vagy alig elérhető hévforrásokról és az általuk létrehozott kiválásokról, annál is inkább, mert táblázatainak nagyobb része a forrásokból hazamentett vízminták itthon (MÁFI, BARTHA A.) elkészített kémiai összetételét mutatja be. Reméljük, hogy SCHUEER kolléga folytatja a magyar szakirodalomban a Föld hévforrásainak további bemutatását.

JÁMBOR ÁRON